

«ΤΙ ΜΑΣ ΚΡΥΒΟΥΝ;» ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΩΜΟΣΙΟΛΟΓΙΑ

Μάθετε περισσότερα: www.dialoguesconsp.wixsite.com/dialoguesconspiracy

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
[UNIVERSITY OF OSLO]

Η «ΑΛΛΗ ΘΕΩΡΙΑ»: ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΣΥΝΩΜΟΣΙΑΣ ΩΣ Ο ΚΟΝΤΙΝΟΣ ΜΑΣ ΑΛΛΟΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΑΡΚΟΥ [ΠΑΜΑΚ]

ΣΥΖΗΤΗΤΡΙΑ: ΓΕΩΡΓΙΑ ΡΗΝΑ [ΠΑΜΑΚ]

8 ΜΑΪΟΥ / 19:00 / ONLINE

«Τι μας κρύβουν;»: Διάλογοι για τη Συνωμοσιολογία: 3ο σεμινάριο (08/05/2025)

«Η «άλλη θεωρία»: οι θεωρίες συνωμοσίας ως ο κοντινός μας άλλος»

Ομιλητής: Θεόδωρος Ρακόπουλος (καθηγητής στο τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας στο Πανεπιστήμιο του Όσλο)

Συζητήτρια: Γεωργία Ρήνα (μεταδιδακτορική ερευνήτρια του τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας)

Συντονιστής: Γρηγόρης Μάρκου (Μεταδιδακτορικός ερευνητής του τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας)

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Αγαπητές/-οί αναγνώστριες/-ες,

το παρόν ενημερωτικό δελτίο περιλαμβάνει μία σύνοψη της παρουσίασης που πραγματοποιήθηκε στο τρίτο σεμινάριο, τα βασικά σημεία του διαλόγου που ακολούθησε, την επόμενη προγραμματισμένη εκδήλωση της ομάδας, την παρουσίαση των μελών της καθώς και τους τρόπους επικοινωνίας και ενημέρωσης για τις μελλοντικές εκδηλώσεις.

Σε μία διαφορετική προσέγγιση του φαινομένου των θεωριών συνωμοσίας, ο Θεόδωρος Ρακόπουλος παρέθεσε μία ομιλία επιστημολογικού χαρακτήρα, με έμφαση στη λειτουργία τους ως θεωρίες. Επικαλούμενος την προσωπική του έρευνα επάνω στο ζήτημα και επισημαίνοντας το ερευνητικό του ενδιαφέρον σε έμμεσες πτυχές του (π.χ. η έννοια του ανδρισμού ή η συγγένεια), ελλείπει της εννοιολογικής επάρκειας που το χαρακτηρίζει για την πρόσληψή του ως αυτόνομη θεματική συμπύκνωσε μία νέα υπόθεση εργασίας στη θέση πως οι θεωρίες συνωμοσίας παράγονται και προσδιορίζονται ως τέτοιες λόγω της λειτουργίας της επιστημονικής έρευνας ή διαφορετικά πως η εξουσία είναι εκείνη που παράγει τελικά τις θεωρίες συνωμοσίας. Με λίγα λόγια, με προκείμενες του συλλογισμού την επιτελεστική λειτουργία της γλώσσας, κατά Austin, και του συμβολικού αυτοπροσδιορισμού της επιστημονικής κοινότητας ως αναντίρρητες αυθεντίες, θεωρίες συνωμοσίας συνιστούν όσες κριτικές απόψεις περί πολιτικού παραγκωνίζονται από το σχετικό σύνολο ή εναλλακτικά αποτελούν διαφορετικές θεωρίες, των οποίων οι φορείς προσδιορίζονται ως ριζοσπαστικοί.

Πιο αναλυτικά, κατά τη διάρκεια της παρουσίασης επισημάνθηκε η ομοιότητα που μοιράζονται οι κοινωνικές θεωρίες με το συνωμοσιολογικό φαινόμενο στη βάση της αμφισβήτησης

μίας κυρίαρχης και μοναδικής αλήθειας, σε μία έστω και φαινομενικά παράδοξη κοινή διαφωτιστική ή και μαρξιστική παράδοση. Παρά την ομοιότητα στην εκκίνησή τους, οι δύο λόγοι καταλήγουν τελικά σε μία απόλυτη αντίθεση: τη θετικιστική και επιστημονικοφανή βεβαιότητα των συνωμοσιολόγων και τη διαρκή ερευνητική αμφισβήτηση των κοινωνικών επιστημόνων. Αναφορικά με την πρώτη, αναφέρεται πως οι συνωμοσιολόγοι αυτοπροσδιορίζονται ως φορείς μίας άλλης αναμφίβολης αλήθειας (π.χ. αντιεμβολιαστές, ομάδα Ε κτλ), αρθρώνοντας με έναν αναντίρρητο τρόπο στη βάση μίας αυθεντίας έναν λόγο αντί-δυτικό. Στην ανωτέρω βάση, γεγονότα που προβάλλονται ως αδιαμφισβήτητες αλήθειες από φορείς που διαθέτουν αντίστοιχη, με την επιστημονική κοινότητα, αυθεντία δύνανται να αποτελούν και αυτά θεωρίες συνωμοσίας, καθώς η αναληθής ή ανεπιβεβαίωτη ταυτότητά τους δεν έγινε ποτέ παραδεκτή από θεσμικά χείλη (π.χ. η υποστήριξη της υποχρεωτικότητας του εμβολιασμού από τους επιστημονικά υπεύθυνους της διαχείρισης της covid-19 ή οι μεγάλοι διεθνείς δημοσιογραφικοί όμιλοι αναφορικά με την πρώτη άνοδο του Trump στην εξουσία λόγω του σκανδάλου περί ρωσικών wikileaks), δίχως όμως κάτι τέτοιο να γίνεται παραδεκτό ούτε από ένα προοδευτικό ακροατήριο.

Απεναντίας, ο καθηγητής εστίασε στην ανάγκη κατανόησης των σχετικών θεωριών και του φαινομένου εν γένει, αναδεικνύοντας τα προτερήματα που δύναται να προσφέρει σε αυτή την κατεύθυνση η κοινωνική ανθρωπολογία και η εθνογραφία. Στο πλαίσιο αυτό αναφέρθηκε η ανάγκη ισότιμης αντιμετώπισης των συνομιλητών/-τριών σε μία μεθοδολογική συνθήκη -έστω και προσωρινής- ισότητας για την κατανόηση τους. Τέλος, ο Θ. Ρακόπουλος μίλησε, ακόμα, και για την προσωπική εθνογραφική έρευνα που διεξήγαγε στη Θεσσαλονίκη γύρω από το σχετικό θέμα, προσκομίζοντας ενδιαφέροντα δεδομένα για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των συνωμοσιολόγων, τη γνωσιακή λειτουργία και τη σχέση των θεωριών συνωμοσίας με την έννοια της εξουσίας.

Σε παρέμβασή της η συζητήτρια Γεωργία Ρήνα παρέθεσε μία γενεαλογία για την αντιμετώπιση των θεωριών συνωμοσίας από το πρίσμα της κοινωνικής ανθρωπολογίας, επισημαίνοντας την απόσταση από λογικές αξιολογικού χαρακτήρα και την κατανόησή τους ως ερμηνευτικά σχήματα σε κοινωνικά αντανάκλαστικά που δεν έχουν βρει πειστικές απαντήσεις. Επιπρόσθετα, προέβη σε έναν σύντομο συσχετισμό μαγείας και επιστήμης, ενώ έδωσε έμφαση σε παράγοντες όπως η αδιαφάνεια και η οικονομική κρίση για την ανάπτυξη ευνοϊκών συνθηκών για τη συνωμοσιολογία.

Ανάμεσα σε άλλα ζητήματα που τέθηκαν κατά τη συζήτηση που ακολούθησε με το κοινό, έμφαση δόθηκε:

- Στην προσωπική επιλογή ενασχόλησης του ομιλητή με τη συγκεκριμένη θεματική μέσα από τη σκοπιά της εθνογραφίας και σε λεπτομέρειες της δικής του έρευνας
- Στον παραλληλισμό της έννοιας της θεωρίας συνωμοσίας με εκείνη του λαϊκισμού ως προς τη διάσταση της δημόσιας χρήσης της και της επίκλησης μίας επιστημονικής-τεχνοκρατικής αυθεντίας
- Τις διαβαθμίσεις που ενυπάρχουν στις σχετικές θεωρίες
- Την έμφυλη διάσταση ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των φορέων του συγκεκριμένου λόγου, βάσει της προσωπικής έρευνας του Θ. Ρακόπουλου
- Την έννοια της ετεροδοξίας.

Το επόμενο -και τελευταίο για τη φετινή ακαδημαϊκή χρονιά- προγραμματισμένο σεμινάριο θα λάβει χώρα την Πέμπτη 5 Ιουνίου 2025 στις 19.00 διαδικτυακά, με ομιλήτρια την Αθηνά Σκουλαρίκη (Πανεπιστήμιο Κρήτης) και θέμα: «Από τις υποψίες στις θεωρίες συνωμοσίας: Θεωρητικές προσεγγίσεις και λογοθετικές πρακτικές με αφορμή την περίπτωση των Τεμπών».

Ευχαριστούμε θερμά για την ανταπόκριση και το χρόνο σας και μένουμε συντονισμένοι για τη δραστηριότητα του κύκλου σεμιναρίων!

Με εκτίμηση,

Η οργανωτική ομάδα

Μέλη της ομάδας:

- Λεωνίδας Καρακατσάνης, Επιστημονικός υπεύθυνος, μέλος εργαστηρίου POLIS, Επίκουρος καθηγητής, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών, ΠΑΜΑΚ
- Γρηγόρης Μάρκου, Γενικός Συντονιστής, Μεταδιδακτορικός ερευνητής, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών, ΠΑΜΑΚ
- Γεωργία Ρήνα, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών, ΠΑΜΑΚ
- Κατερίνα Πψενίσκωφ, Υπ. διδακτόρισα, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ
- Δημήτρης Τσιρίμπας, Υπ. Διδάκτορας, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

- Κωνσταντίνα Καστοριάδου, Απόφοιτη, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών, ΠΑΜΑΚ

Για περισσότερες πληροφορίες: <https://dialoguesconsp.wixsite.com/dialoguesconspiracy>

Facebook: «Τι μας κρύβουν;»: Διάλογοι για τη Συνωμοσιολογία.

Ολόκληρο το σεμινάριο διατίθεται στο κανάλι του Εργαστηρίου POLIS στο YouTube, [εδώ](#).

Αν επιθυμείτε να διαγραφτείτε από τη λίστα των παραληπτών, παρακαλώ ενημερώστε μας.

